

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 15 februari 2011

Ö 4981-10

ANMÄLARE

Kalmar tingsrätt

Box 613

391 26 Kalmar

PARTER

1. Retail House i Kungsbacka AB, 556649-6666

Arendalsvägen 33 A

434 95 Kungsbacka

2. PJ

3. FM

Ombud för 1–3: Jur.kand. MV

4. Skandinavisk Beslagskompani AB, 556598-6618

Ekängsvägen 1 B

570 80 Virserum

Ombud: Advokaterna ML och AN

Dok.Id 54185

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

SAKEN

Förening av mål enligt 14 kap. 7 a § rättegångsbalken

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen finner att det för närvarande inte finns förutsättningar för en förening av Kalmar tingsrätts mål T 2199-10 och Varbergs tingsrätts mål T 1576-10.

BAKGRUND

Skandinavisk Beslagskompani AB har vid Varbergs tingsrätt (mål T 1576-10) väckt talan mot bl.a. PJ och yrkat ersättning för skada som skulle ha uppkommit i samband med PJs anställning hos bolaget. PJ har bestritt yrkandet.

PJ har med anledning av anställningsförhållandet på sin sida vid Kalmar tingsrätt (mål T 2199-10) väckt talan mot Skandinavisk Beslagskompani och yrkat ersättning enligt semesterlagen (1977:480). Skandinavisk Beslagskompani har bestritt betalningsansvar under åberopande av bl.a. kvittning med den fordran som är under prövning i målet vid Varbergs tingsrätt.

Kalmar tingsrätt har på Skandinavisk Beslagskompanis begäran anmält frågan om förening av målen i en rättegång vid Varbergs tingsrätt.

SKÄL

1. Om det vid två eller flera tingsrätter eller vid två eller flera hovrätter handläggs mål mellan vilka det råder något sådant samband som avses i 14 kap. 1–6 §§ rättegångsbalken, får enligt 7 a § Högsta domstolen efter ansökan av part eller anmälan av tingsrätt eller hovrätt förordna att målen ska förenas i en rättegång vid en av domstolarna, om detta har väsentliga fördelar för handläggningen av målen och det inte innebär betydande olägenhet för någon part.
2. Syftet med bestämmelsen är att åstadkomma en effektiv handläggning (se SOU 1982:26 s. 190 ff.). I linje med det bör en domstol anmäla en fråga om förening av mål till Högsta domstolen först efter en egen bedömning av lämpligheten av att målen förenas. En sådan bedömning kan föranleda ett behov av kontakt med den eller de andra domstolar som skulle beröras av en förening. I anmälan bör domstolen redovisa grunderna för sin bedömning.
3. Kalmar tingsrätt har anmält frågan om förening utan att ha redovisat någon egen bedömning. Frågan kan i förevarande fall bedömas trots detta, och trots att yttranden inte inhämtats från de berörda domstolarna (jfr Högsta domstolens avgörande den 25 oktober 2010 i mål Ö 2146-10).
4. Om en motfordran åberopas till kvittning mot en huvudfordran men fordringarna handläggs i olika mål, finns det mellan målen ett sådant samband som avses i 14 kap. 7 a § rättegångsbalken. Vidare är vid den lämplighets- och olägenhetsprövning som ska göras enligt bestämmelsen kvittarens kvittningsintresse i regel tillräckligt för att målen ska förenas. Det följer av grunderna för bestämmelsen i 17 kap. 4 § andra meningen rättegångsbalken, som innebär att när en part gjort gällande kvittning dom över huvudfordringen och motfordringen ska ges i ett sammanhang.

5. Att huvudfordringsborgenären bestrider att kvittningsförutsättningar föreligger saknar i princip betydelse för frågan om förening. En förutsättning för förening av målen är dock att handläggningen i den rättegång i vilken målen skulle förenas tillåter att en fråga om kvittning förs in i målet (märk bl.a. bestämmelserna i 42 kap. 15 och 15 a §§ rättegångsbalken).
6. Det anspråk som PJ gör gällande vid Kalmar tingsrätt utgör en lönefordran enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt (kvittningslagen). Det gäller också den del av anspråket som avser allmänt skadestånd enligt semesterlagen (se Tore Sigeman, Kvittningslagen, 1972, s. 68). En förening i enlighet med Kalmar tingsrätts anmälan aktualiserar därför frågan om betydelsen av bestämmelsen i 9 § andra stycket kvittningslagen. Av den bestämmelsen, som gäller framför 17 kap. 4 § andra meningen rättegångsbalken (se NJA 2009 s. 230), framgår att ett mål om en lönefordran får avgöras utan att en kvittningsinvändning eller ett genkärsmål om en motfordran prövas, om en sådan prövning skulle oskäligt uppehålla prövningen av lönefordringen.
7. Bestämmelsen i 9 § andra stycket kvittningslagen ska ses i ljuset av 3 § samma lag. Enligt den bestämmelsen gäller att en arbetsgivare får tvångskvitta mot en lönefordran endast med en klar och förfallen motfordran som uppkommit i samband med anställningen och som antingen grundas på ett avtal enligt vilket motfordringen får kvittas mot lönefordringen eller avser ersättning för skada som arbetstagaren vållat uppsåtligen i tjänsten. Bestämmelsen är tillämplig också vid kvittning i rättegång (se prop.1970:94 s. 48 f.), men det är tillräckligt att kvittningsförutsättningarna föreligger när dom ges över lönefordringen (se Tore Sigeman, a.a. s. 291).
8. I en rättegång om en lönefordran får alltså arbetsgivarens yrkande om kvittning bifallas endast om det när domen meddelas är utrett att kvittnings-

förutsättningar enligt 3 § kvittningslagen är för handen. Om det när tvisten rörande lönefordringen är beredd för avgörande är oklart huruvida motfordringen föreligger eller är kvittningsduglig, får av 9 § andra stycket anses följa, att redan vid förhållandevis begränsade kvarstående utredningsbehov avseende motfordringen dom ska ges särskilt över lönefordringen. På motsvarande sätt får förberedelsen avseende lönefordringen uppehållas i endast mycket begränsad utsträckning av de utredningsbehov som kan föreligga beträffande motfordringen och dess kvittningsduglighet. (Se bl.a. AD 1994:151, 1994:152 och 1995:154.)

9. Mot bakgrund av det anförda bör en sådan förening av mål som Högsta domstolen nu har att ta ställning till ske endast när det framstår som sannolikt att bestämmelsen i kvittningslagen inte skulle hindra en prövning av kvittningspåståendet (jfr 2009 års fall). En förening av målen tjänar typiskt sett inte något meningsfullt syfte om en särskild dom ändå ska ges över lönefordringen. Till det kommer att en förening i sig riskerar att fördröja handläggningen av den fordringen.

10. Sådant detta ärende nu föreligger i Högsta domstolen framstår det inte som sannolikt att 9 § andra stycket kvittningslagen skulle tillåta en sammanhållen prövning av lönefordringen och Skandinavisk Beslagskompanis kvittningspåstående. Förutsättningar för en förening av målen föreligger därför inte för närvarande.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Dag Victor, Stefan Lindskog (referent),
Göran Lambertz, Johnny Herre och Ingemar Persson
Föredragande revisionssekreterare: Marianne Lishajko